

עין משפט
נר מצווה

לב:

ר"ן

השטן **בחושבנא תלת מאה ושיסין וארבע הוו**. וימות החמה שק"ה א"כ איכא חד יומא דלית ליה רשותא למשטן דהיינו יוה"כ: **שני עינים ושתי אזניים**, שבחחלה המליכו הקב"ה על אצטרו שהם צרשותו ליחר מעצירה אבל עיניו ואזניו של אדם אינם צרשותו

שהרי על כרחו יראה צעניו וצאזניו

ישמע ולבסוף כשנמול המליכו הקב"ה אפי' על אלו שלא יסתכל ולא ישמע אפי' על אס דצר מלוא: **ראש הגויים**. שנמול: **מעשרה שליטים**. שולטים באלם שרוב מעשי האדם נעשין על ידיהם: **ומלני דדק**. הוא שס בן נח: **לפיך הויליאה מאצברסה**. ואע"פ שאצברהס מורעו של שס לא זכה צכהוהס מחמת שס אלא מחמת עצמו והיינו דלמרינן הוא כהן ואין זרעו כהן כלומר שלא זכה זרעו צכהוהס מחמתו מש"ה נטלה מכל שאר זרעו של שס ונתנה לאצברהס: **נאם ה' לאדני**. דוד הוא דקאמר דנאם ה' היה לאדני דהיינו אצברהס שב לימיני שהצטווו צללחמת ארבעה מלכים שיצב לימין השם כלומר שיהא צעזרו לשית אויביו הדוס רגליו וכתיב: **צההוא מומזר אמה כהן לעולם**:

הדרן עלך ארבעה נדרים

אין בין המודר הנאה וכו' אלא דריספ הרגל. שהמודר הנאה אסור לעצור דרך חלרו ומודר ממנו מאכל שרי: **וכלס שאין עושין כהן אוכל נפש**. דשרו צמודר מאכל כל שאין משכירין כיולא צהס כדמפרש ואולי [גג]. וצמודר הנאה אסור: **לא ישאילנו נפש וכצרה חסר: וסגור**. אילטערך למיתני הני כי היכי דלא תיסק אדעתין דכי אמר דכליס שעושין צהס אוכל נפש אסירי נמי צמודר מאכל ה"מ קדרה שמצטלין בה א"י שפוד שזולין צו צשר אבל הני גורס דגורס נינהו ולישרו צמודר מאכל קמ"ל: **אבל משאילו חלוק וטלים נומיס וטבעות**. צגמ"ו שקלי וטרי אי אשמועינן רבותא צבני או לא אלא דמניניהו אגב רישא: **גב' מאן סנא**. דמודר הנאה אסור צדריסת הרגל: **אפי' ויסור**. מה שדרכן של מוכרים לוותר ללוקחין שמוסיפין להם כשלוקחין פירות אחד או שנים אפילו אותו ויתור אסור צמודר הנאה ואע"ג דהוי זכינא דרמי על אפייה הלכך דריסת הרגל אסור אע"ג דלא קפדי צה אינשי

והיינו יוה"כ: שתי עינים ושתי אזניים וראש הגוייה. והס אצרים המספרתים צעצירה ואינן מסורין כיד האדם ומרוב דקטרו מסרס כידו כדכתיב (ש"א צ) רגלי חסדיו ישמור כשאלס מתגבר על ילדו סוף שהקב"ה מסורו כידו: זה יצר הרע. כדכתיב מלך זקן וכסיל: איש מסבין וחכם זה יצה"ש. כדכתיב טוב ילד מסבן וחכם זהו יצ"ט שהוא ילד צענים כנגד יצה"ר שהוא פחות ממנו י"ג שנה ותכמתו צויה שאין האצרים נשמעין לו: נאם ה' לאדני. אדוני הוא אצרהס אציט שקראו [נאשאן] להקב"ה אדון כדאיפתא צככותס (דף ז): למען אדני למען אצרהס שקראו אדון:

הדרן עלך ארבעה נדרים

אין בין המודר הנאה וכו' אלא דריסת הרגל. במקום דלא קפדי אינשי כגון בקעה צימות החמה: ולא ישאילנו נפש וכברה. אבל לא נקט מחמת ופיטפטוט שלא ישאילנו דהא שפיטא שלא ישאיל דהנאה המצויאה ל ידי מאכל הוא אלא אפי' נפש וכצרה שאינו יכול ללכול אחר מיקון זה בכליו זה אלא לריך מיקון אחר אפייה וכיסול אפי"ה אסור לשאול לו נפש: במקום שבמשכיריים אסור. דחשיב הנאת מאכל ממה שהנהה השוכר ורליו לנקות מן המעות מאכל: בני ר"א היא. ומיירי צבקעה צימות החמה דלא קפדי כדפרישית וא"ע ולוקמה הכא צחצר דקפדי וכ"ע וי"ל דא"כ הוה ליה מקום שמשכירין והיה אסור צמודר מאכל: אפי' ויתור. שמוותר לו כדרך המוכרין ומתני' לדעיל דמוכר צפחות ולוקח ציותר מסתברא דלמי כר"א:

כיון שהוא מוותר שלו אבל שזה שבוה מותר דהיינו זכינא דרמי על אפייה וכיון דמתמיר כולי האי הלכך אפי' דריסת הרגל שאין דרך להקפיד עליו אסור צמודר:

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

רש"י

שס"ד ימים איס ליהו"ט וכו'. וימי השנה שק"ה ימינס: **המליכו**. השליטו: אלו הן **שתי עינים**. דללחר שמל היה שלס ככל אצטרו: **ראש הגוייה**. הוא אצר: **מעשרה שליטים**. שהן מועילין לגוף יותר מעשרה שליטים ואלו הן כו': **הויליאה**. לכהוה: **על דיצורו של מלכי דדק**. ניטלה ממנו הכהוה:

הדרן עלך ארבעה נדרים

אין בין המודר הנאה מחצירו. שחצירו הדירו שלא יהנה ממנו צשום ענין: **למודר ממנו מאכל**. שלא הדירו אלא הנאת מאכל: **אלא דריספ הרגל**. לעצור צחלרו ולקצר דרכו: **וכליס** א). **ולהשפטם צנלים של מדיר שאין עושין צהס מאכל**. דמודר הנאה אסור צדריספ הרגל דהיינו הנאה שמקלר דרכו **ולהשפטם צנליו אבל מודר ממנו מאכל מוסר צשסינן לפי שזה לא יהנו ממנו אלא מאכל:**

גב' מאן סנא. דמודר הנאה אסור צדריסת הרגל וצכליס וכו' אע"ג דלא מיחזי הנאה: **כיני אליעזר היא דאמרי אפילו ויסור כו'**. ויתור זה כגון שלקס מדה של תפומיס צפרוטא ולאחר שמדד לו המדה מוסקי לו שמיס או שלקס זהו דרך של תנוונין להוסיף על המדות משלחן הוואיל וצלא מתאי נותן לו לא מיחזי כמקס אלא כמתנה ואליצא דרבי אליעזר אסור המודר צזותו היתורו של מדידת פירות הכא נמי אף על גב דדריסת הרגל לא הויא הנאה גמורה אסור: והא

וברוך אל עליון אמר לו אברהם וכי מקדימין ברכת עבד לברכת ^דקונו מיד נתנה לאברהם שנאמר ^הנאם ה' לאדני שב לימיני עד אשית אויבך הדום לרגליך ובתריה כתיב ^ונשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק על דיבורו של מלכי צדק והיינו דכתיב והוא כהן לאל עליון הוא כהן ואין זרעו כהן:

הדרן עלך ארבעה נדרים

אין בין המודר הנאה מחצירו למודר הימנו מאכל אלא דריסת הרגל וכלים שאין עושין בהם אוכל נפש המודר מאכל מחבירו לא ישאילנו נפש וכברה וריחים ותנור אבל משאיל לו חלוק ומבעת וטלית ונזמים: **גב' מאן תנא אמר רב אדא בר אהבה רבי אליעזר היא דתניא ור' אליעזר אומר אפ"ו ויתור אסור במודר הנאה: המודר מאכל מחבירו לא ישאילנו כו': והא**

והיינו יוה"כ: שתי עינים ושתי אזניים וראש הגוייה. והס אצרים המספרתים צעצירה ואינן מסורין כיד האדם ומרוב דקטרו מסרס כידו כדכתיב (ש"א צ) רגלי חסדיו ישמור כשאלס מתגבר על ילדו סוף שהקב"ה מסורו כידו: זה יצר הרע. כדכתיב מלך זקן וכסיל: איש מסבין וחכם זה יצה"ש. כדכתיב טוב ילד מסבן וחכם זהו יצ"ט שהוא ילד צענים כנגד יצה"ר שהוא פחות ממנו י"ג שנה ותכמתו צויה שאין האצרים נשמעין לו: נאם ה' לאדני. אדוני הוא אצרהס אציט שקראו [נאשאן] להקב"ה אדון כדאיפתא צככותס (דף ז): למען אדני למען אצרהס שקראו אדון:

אין בין המודר הנאה וכו' אלא דריסת הרגל. לעצור דרך חלרו או להשאיל כלס שאין עושין כהן אוכל נפש שמותרין צמודר הימנו מאכל ואסור צמודר הימנו הנאה: נפה וכברה רחים ותנור. שמתקני כהן אוכל נפש ואילטערך לאשמועינן כלס הללו דלא מימתא דוקא קדרה ושפור שהאוכל עומד צחמו ללכיהא אבל הני גורס דגורס מיקורו קמ"ל דה"ה רחיס ותנור: אבל משאיל לו חלוק וכו'. מילתא דפסיקא נקט: גב' מאן תנא. דמתמיר צמודר הנאה לאסור אף דריסת הרגל: אפי' ויתור אסור במודר הנאה. מה שדרך אדם לוותר משלו ואינו מקפיד עליו כגון התנוגי אחר שמתן המנן או המדה שרגילין לתת צפומיין הוא רגיל להוסיף משלו כדי להרגילו לכא אללו אותו ויתור אסור למודר הנאה

מסורת הש"ם

א) נ"ל רבי אמר וכו"ה צע"י, ב) נ"ל רבי אמי וכו"ה צע"י, ג) נ"ל רבי אמי גדולים אלו עונות ומלא צה אש מסבן חכם כ"ל. רש"י [ד' נע"י הגי' צברת רבו לפיך הויליאה מאצברהס וכו'], ה) מנייה ח., ו) מנילה שס ב"ב מ: לקמן לג. מת: א) ו) נלקמן לג.

תורה אור השלם

1. (יד) עיר קטנה ואנשים בה מעט ובא אליה מלך גדול וקבב אתה ובנה עליה מצודים גדלים: (טו) ומצא בה איש מסבן חכם ומלט הוא את העיר בחבקמו ואדם לא נזכר את האיש הפוסק החורג:

קהלת ט יד-טו
2. ההבמה תעז לחכם מעשרה שליטים אשר יהי בעיר: קהלת ז יט
3. ומלכי צדק מלך שלום הוציא לחם וזון והוא כהן לאל עליון:

בראשית יד יח
4. והקברו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון קנה שמים וארץ:

בראשית יד יט
5. לךוד צמודר נאם ה' לאדני שב לימיני עד אשית אויבך הדום לרגליך: תהלים קא ק"א
6. נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק: תהלים ק"ד

גהות הב"ח

א) גב' מעשרה שליטים אלו הן שתי עינים: ב) רש"י ד"ה שס"ד ימים אית ליה רשות לקטרג וימי השנה שסי"ה ימים ובינו"ב לית ליה רשות הק"ד: א) רש"י ד"ה וכלס שאין עושין בהן אוכל נפש ולהשפטם צנלים:

פירוש הרא"ש

השמן בנימטריא שס"ד הוי. וימות החמה שק"ה רמו שכל השנה יש לו רשות לקטרג חוץ מיום אחד והיינו יוה"כ: שתי עינים ושתי אזניים וראש הגוייה. והס אצרים המספרתים צעצירה ואינן מסורין כיד האדם ומרוב דקטרו מסרס כידו כדכתיב (ש"א צ) רגלי חסדיו ישמור כשאלס מתגבר על ילדו סוף שהקב"ה מסורו כידו: זה יצר הרע. כדכתיב מלך זקן וכסיל: איש מסבין וחכם זה יצה"ש. כדכתיב טוב ילד מסבן וחכם זהו יצ"ט שהוא ילד צענים כנגד יצה"ר שהוא פחות ממנו י"ג שנה ותכמתו צויה שאין האצרים נשמעין לו: נאם ה' לאדני. אדוני הוא אצרהס אציט שקראו [נאשאן] להקב"ה אדון כדאיפתא צככותס (דף ז): למען אדני למען אצרהס שקראו אדון:

אין בין המודר הנאה וכו' אלא דריסת הרגל. לעצור דרך חלרו או להשאיל כלס שאין עושין כהן אוכל נפש שמותרין צמודר הימנו מאכל ואסור צמודר הימנו הנאה: נפה וכברה רחים ותנור. שמתקני כהן אוכל נפש ואילטערך לאשמועינן כלס הללו דלא מימתא דוקא קדרה ושפור שהאוכל עומד צחמו ללכיהא אבל הני גורס דגורס מיקורו קמ"ל דה"ה רחיס ותנור: אבל משאיל לו חלוק וכו'. מילתא דפסיקא נקט: גב' מאן תנא. דמתמיר צמודר הנאה לאסור אף דריסת הרגל: אפי' ויתור אסור במודר הנאה. מה שדרך אדם לוותר משלו ואינו מקפיד עליו כגון התנוגי אחר שמתן המנן או המדה שרגילין לתת צפומיין הוא רגיל להוסיף משלו כדי להרגילו לכא אללו אותו ויתור אסור למודר הנאה

כיון שהוא מוותר שלו אבל שזה שבוה מותר דהיינו זכינא דרמי על אפייה וכיון דמתמיר כולי האי הלכך אפי' דריסת הרגל שאין דרך להקפיד עליו אסור צמודר: